

Girls' mountain

Чызджыты хох

čəzdʒətə хох

Девичья гора

Islam Sasiev, Dargavs

Ислам Сасиев, Даргавс

1.1 Чызджыты хох тынг рæсугъд хох у
чыздж -ыт -ы хох тынг рæсугъд хох у
девочка PL GEN гора очень красивый гора быть.PRS.3SG

Девичья гора — очень красивая гора.

1.2 Бæрзонд ... ахæм ... фалейы фалæрдыгæй , Хъобаны
бæрзонд ахæм фале -йы фалæрдыгæй Хъобан -ы
высокий такой по.ту.сторону INESS с той стороны Кобан GEN

æрдæгæй иу фарс хуины Уæлæгъа , зæгъгæ
æрдæг -æй иу фарс хуин -ы Уæлæгъа зæгъ -гæ
половина ABL один сторона зватья PRS.3SG Уалага сказать CONV

Высокая такая, на другой стороне, с другой стороны, со стороны Кобана одна сторона зовётся Уалага, мол.

1.3 Уым иу нæ фыдæлты фыдæлтæ
уым =иу нæ= фыдæл -т -ы фыдæл -т -æ
DemDist.IN =ITER POSS.1PL= отец PL GEN отец PL NOM

дардтой фос , фыс фос , уым сын
дард -т -ой фос фыс фос уым =сын
содержать TR PST.TR.3PL скот овца скот DemDist.IN =3PL.ENCL.DAT

уыдис , значит , йæдтæ уæтæртæ , æмæ уым
уыд -ис значит йæд -т -æ уæтæр -т -æ æмæ уым
быть PST.INTR.3SG тогда PL NOM кутан PL NOM и DemDist.IN

лæгæтты йæдты хуыссыдысты сæхæдæг
лæгæт -т -ы йæд -т -ы хуыссыд -ысты сæхæдæг
пещера PL INESS тогда PL GEN спать PST.INTR.3PL они.сами

Там предки наших предков держали скотину, овец, там у них были пастбища, сами они ночевали в пещерах там.

1.4 Уым иу бахсæвиуат кодтой , фос иу æрæмбырд
уым =иу ба- хсæвиуат код -т -ой фос =иу æр- æмбырд
DemDist.IN =ITER PV ночевка делать TR PST.TR.3PL скот =ITER PV собрание

кодтой , цæхх сын хастой уырдаем , æмæ
код -т -ой цæхх =сын хаст -ой уырдаем æмæ
делать TR PST.TR.3PL соль =3PL.ENCL.DAT носить PST.TR.3PL туда и

уым ... æмæ сын уæд хæринаг хæссын
уым æмæ =сын уæд хæринаг хæсс -ын
DemDist.IN и =3PL.ENCL.DAT тогда пища носить INF

хъуыди уырдаем , æхсæв уым чи зад ,
хъуыд -и уырдаем æхсæв уым чи зад -*0
быть.нужным PST.INTR.3SG туда ночь DemDist.IN кто расти PST.INTR.3SG

уыдонæн

уыдон -æн
DemDist.PL DAT

Там они и ночевали, собирали свою скотину, соль несли им туда, и там... и туда им надо бывало нести еду тем, кто там ночевал.

1.5 **Æмæ сын** , **цалдæр** , **æртæ хойы** **хæраегыл** ,
 æмæ =сын цал -дæр æртæ хо -йы хæраг -ыл
 и =3PL.ENCL.DAT сколько INDEF три сестра GEN осел SUPER
се , **фсымæртæн** **уырдаем хастой** **хæринаг** .
 фсымæр -т -æн уырдаем хаст -ой хæринаг
 3PL.ENCL.GEN брат PL DAT туда носить PST.TR.3PL пища

И им четыре сестры, на ослике своим братьям туда носили еду.

1.6 **Уыдон** **та дзы** **уым** **карстой** **хос** ,
 уыдон =та =дзы уым карст -ой хос
 DemDist.PL.NOM =же =3SG.ENCL.INESS DemDist.IN резать PST.TR.3PL сено
æмæ сæ , **куыддæр тигъмæ** **схæццæ** **сты** **афтæ**
 æмæ =сæ куыддæр тигъ -мæ с- хæццæ сты афтæ
 и =3PL.ENCL.GEN как.только гребень ALL PV смешанный быть.PRS.3PL так
тынг тымыгъ æрцахста **æмæ тымыгъ сыстад** ,
 тынг тымыгъ æрц- ахст -а æмæ тымыгъ сы- стад -*0
 очень метель PV ловить PST.TR.3SG и метель PV вставить PST.INTR.3SG
бæстæтæ **хаста** , **хъуамæ сæ** **былæй**
 бæстæ -т -æ хаст -а хъуамæ =сæ был -æй
 местность PL NOM носить PST.TR.3SG нужно =3PL.ENCL.GEN край ABL
раппæрстаид **ахæм тынг тымыгъ уыд** , **æмæ уæд**
 ра- пæрст -айд ахæм тынг тымыгъ уыд æмæ уæд
 PV бросать CNTRF.3SG такой очень метель быть и тогда
фæтарстысты **мæлæтæй** , **хæраг дæр** **размæ** **нал**
 фæ- тарст -ысты мæлæт -æй хæраг =дæр раз -мæ нал
 PV бояться PST.INTR.3PL смерть ABL осел =PTCL перед ALL больше.не

цыди , **семæ** **къæбыла дæр** **уыди** .
 цыд -и семæ къæбыла =дæр уыд -и
 идти PST.INTR.3SG 3PL.COMIT щенок =PTCL быть PST.INTR.3SG

Они там косили сено, и когда они дошли до угла, их поймала сильная метель, поднялась метель, занесла все вокруг, должна была их сбросить с обрыва, такая была сильная метель, они испугались смерти, и ослик не шел вперед, с ними еще собачка была.

1.7 **Æмæ уæд хистæр ыскуывта** : « **Хуыцаутты** **Хуыцау** !
 æмæ уæд хистæр ыс- куывт -а Хуыцау -тт -ы Хуыцау
 и тогда старший PV молиться PST.TR.3SG бог PL GEN бог

И тогда старшая взмолилась: «О, Бог богов!..»

1.8 **кæд нæ** **сафыс** **уæд нæ** **ам**
 кæд =нæ саф -ыс уæд =нæ ам
 если =1PL.ENCL.GEN губить PRS.2SG тогда =1PL.ENCL.GEN DemProx.IN
цавд дуртæ **фæлтау фестын** **кæ** **æмæ**
 цавд дур -т -æ фæлтау фе- ст -ын кæ æмæ
 битъ.PTCP.PST камень PL NOM лучше PV вставить INF делать.IMP.2SG и
нæ **былæй** **ма** **аппарут** » **зæгъгæ** .
 =нæ был -æй ма а- ппар -ут зæгъ -гæ
 =1PL.ENCL.GEN край ABL NEG PV бросать PRS.2PL сказать CONV

...если мы должны умереть, пусть мы превратимся в неподвижные камни, но не бросай нас в пропасть»

1.9 **Æмæ йæ** **Хуыцау æрыхъуыста** , **Хуыцаумæ уыцы**
 æмæ =йæ Хуыцау æры- хъуыст -а Хуыцау -мæ уыцы
 и =3SG.ENCL.GEN бог PV слушать PST.TR.3SG бог ALL тот

тæригъæддинад схæццæ **æмæ йæ** **сæххæст**
 тæригъæддинад с- хæццæ æмæ =йæ с- æххæст
 жалость PV смешанный и =3SG.ENCL.GEN PV полный

кодта

код -т -а
 делать TR PST.TR.3SG

И Бог услышал, Бог сжалился и выполнил просьбу.

1.10 **Чызджытæ фестадысты** **цавд** **дуртæ** ...
 чыздж -ытæ фе- стад -ысты цавд дур -т -æ
 девочка PL PV вставить PST.INTR.3PL бить.PTCP.PST камень PL NOM

цавд **дуртæ** **вот**
 цавд дур -т -æ вот
 бить.PTCP.PST камень PL NOM

Девушки превратились в неподвижные камни.

1.11 **Æмæ уæд гьермæ уыцы дуртæ** **лаууынц** **тæккæ** ,
 æмæ уæд гьер -мæ уыцы дур -т -æ лауу -ынц тæккæ
 и тогда сейчас ALL тот камень PL NOM стоять PRS.3PL как.раз

ссæуыны , **иу фæзгонд дзы** **ис æмæ уыцы ран**
 ссæуын -ы иу фæзгонд =дзы ис æмæ уыцы ран
 склон INESS один лужайка? =3SG.ENCL.INESS EXST и тот место

И до сих пор эти камни стоят на склоне, там есть лужайка, и в том месте.

1.12 **Уæд гьермæ уыцы хох хуины** **Чызджыты** **хох** , **æртæ**
 уæд гьер -мæ уыцы хох хуин -ы чыздж -ыт -ы хох æртæ
 тогда сейчас ALL тот гора зваться PRS.3SG девочка PL GEN гора три

хохы , **æртæ хойы номыл баззаци** **уыцы хох**
 хох -ы æртæ хо -йы ном -ыл ба- ззад -и уыцы хох
 гора GEN три сестра GEN имя SUPER PV оставаться PST.INTR.3SG тот гора

С тех пор эта гора называется Девичьей горой, три горы, в честь этих трех сестер зовется эта гора.

Girls' mountain

Чызджыты хох

ĉəʒdʒətə хох

Девичья гора

Islam Sasiev, Dargavs

Ислам Сасиев, Даргавс

1.1 **Чызджыты** **хох тынг рæсугъд хох у**
 чыздж -ыт -ы хох тынг рæсугъд хох у
 девочка PL GEN гора очень красивый гора быть.PRS.3SG

Девичья гора — очень красивая гора.

1.2 **Бæрзонд** ... **ахæм** ... **фалейы** **фалæрдыгæй** , **Хъобаны**
 бæрзонд ахæм фале -йы фалæрдыгæй Хъобан -ы
 высокий такой по.ту.сторону INESS с той стороны Кобан GEN

æрдæгæй **иу** **фарс** **хуины** **Уæлæгъа** , **зæгъгæ**
 æрдæг -æй иу фарс хуин -ы Уæлæгъа зæгъ -гæ
 половина ABL один сторона зватья PRS.3SG Уалага сказать CONV

Высокая такая, на другой стороне, с другой стороны, со стороны Кобана одна сторона зовётся Уалага, мол.

1.3 **Уым** **иу** **нæ** **фыдæлты** **фыдæлтæ**
 уым =иу нæ= фыдæл -т -ы фыдæл -т -æ
 DemDist.IN =ITER POSS.1PL= отец PL GEN отец PL NOM

дардтой **фос** , **фыс** **фос** , **уым** **сын**
 дард -т -ой фос фыс фос уым =сын
 содержать TR PST.TR.3PL скот овца скот DemDist.IN =3PL.ENCL.DAT

уыдис , **значит** , **йæдтæ** **уæтæртæ** , **æмæ уым**
 уыд -ис значит йæд -т -æ уæтæр -т -æ æмæ уым
 быть PST.INTR.3SG тогда PL NOM кутан PL NOM и DemDist.IN

лæгæтты **йæдты** **хуыссыдысты** **сæхæдæг**
 лæгæт -т -ы йæд -т -ы хуыссыд -ысты сæхæдæг
 пещера PL INESS тогда PL GEN спать PST.INTR.3PL они.сами

Там предки наших предков держали скотину, овец, там у них были пастбища, сами они ночевали в пещерах там.

1.4 **Уым** **иу** **бахсæвиуат** **кодтой** , **фос** **иу** **æрæмбырд**
 уым =иу ба- хсæвиуат код -т -ой фос =иу æр- æмбырд
 DemDist.IN =ITER PV ночевка делать TR PST.TR.3PL скот =ITER PV собрание

кодтой , **цæхх сын** **хастой** **уырдаем** , **æмæ**
 код -т -ой цæхх =сын хаст -ой уырдаем æмæ
 делать TR PST.TR.3PL соль =3PL.ENCL.DAT носить PST.TR.3PL туда и

уым ... **æмæ сын** **уæд хæринаг хæссын**
 уым æмæ =сын уæд хæринаг хæсс -ын
 DemDist.IN и =3PL.ENCL.DAT тогда пища носить INF

хъуыди **уырдаем** , **æхсæв уым** **чи зад**
 хъуыд -и уырдаем æхсæв уым чи зад -*0
 быть.нужным PST.INTR.3SG туда ночь DemDist.IN кто расти PST.INTR.3SG

уыдонæн
 уыдон -æн
 DemDist.PL DAT

Там они и ночевали, собирали свою скотину, соль несли им туда, и там... и туда им надо бывало нести еду тем, кто там ночевал.

1.5 **Æмæ сын** **цалдæр** , **æртæ хойы** **хæрæгыл**
 æмæ =сын цал -дæр æртæ хо -йы хæрæг -ыл
 и =3PL.ENCL.DAT сколько INDEF три сестра GEN осел SUPER

се , **фсымæртæн** **уырдаем хастой** **хæринаг**
 фсымæр -т -æн уырдаем хаст -ой хæринаг
 3PL.ENCL.GEN брат PL DAT туда носить PST.TR.3PL пища

И им четыре сестры, на ослике своим братьям туда носили еду.

1.6 **Уыдон** **та дзы** **уым** **карстой** **хос**
 уыдон =та =дзы уым карст -ой хос
 DemDist.PL.NOM =же =3SG.ENCL.INESS DemDist.IN резать PST.TR.3PL сено

æмæ сæ , **куыддæр тигъмæ схæцца сты афтæ**
 æмæ =сæ куыддæр тигъ -мæ с- хæцца сты афтæ
 и =3PL.ENCL.GEN как.только гребень ALL PV смешанный быть.PRS.3PL так

тынг тымыгъ æрцахста æмæ тымыгъ сыстад
 тынг тымыгъ æрц- ахст -а æмæ тымыгъ сы- стад -*0
 очень метель PV ловить PST.TR.3SG и метель PV вставать PST.INTR.3SG

бæстæтæ хаста , хъуамæ сæ былæй
 бæстæ -т -æ хаст -а хъуамæ =сæ был -æй
 местность PL NOM носить PST.TR.3SG нужно =3PL.ENCL.GEN край ABL

раппæрстаид ахæм тынг тымыгъ уыд , æмæ уæд
 ра- ппæрст -айд ахæм тынг тымыгъ уыд æмæ уæд
 PV бросать CNTRF.3SG такой очень метель быть и тогда

фæтарстысты мæлæтæй , хæрæг дæр размæ нал
 фæ- тарст -ысты мæлæт -æй хæрæг =дæр раз -мæ нал
 PV бояться PST.INTR.3PL смерть ABL осел =PTCL перед ALL больше.не

цыди , семæ къæбыла дæр уыди
 цыд -и семæ къæбыла =дæр уыд -и
 идти PST.INTR.3SG 3PL.COMIT щенок =PTCL быть PST.INTR.3SG

Они там косили сено, и когда они дошли до угла, их поймала сильная метель, поднялась метель, занесла все вокруг, должна была их сбросить с обрыва, такая была сильная метель, они испугались смерти, и ослик не шел вперед, с ними еще собачка была.

1.7 **Æмæ уæд хистæр ыскуывта : « Хуыццаутты Хуыцау !**
 æмæ уæд хистæр ыс- куывт -а Хуыццау -тт -ы Хуыцау
 и тогда старший PV молиться PST.TR.3SG бог PL GEN бог

И тогда старшая взмолилась: «О, Бог богов!..

1.8 **кæд нæ сафыс уæд нæ ам**
 кæд =нæ саф -ыс уæд =нæ ам
 если =1PL.ENCL.GEN губить PRS.2SG тогда =1PL.ENCL.GEN DemProx.IN

цавд дургæ фæлтау фестын кæ æмæ
 цавд дур -т -æ фæлтау фе- ст -ын кæ æмæ
 бить.PTCP.PST камень PL NOM лучше PV вставать INF делать.IMP.2SG и

нæ былæй ма аппарат » зæгъгæ
 =нæ был -æй ма а- ппар -ут зæгъ -гæ
 =1PL.ENCL.GEN край ABL NEG PV бросать PRS.2PL сказать CONV

...если мы должны умереть, пусть мы превратимся в неподвижные камни, но не бросай нас в пропасть»

1.9 **Æмæ йæ Хуыцау æрыхъуыста , Хуыцаумæ уыцы**
 æмæ =йæ Хуыцау æры- хъуыст -а Хуыцау -мæ уыцы
 и =3SG.ENCL.GEN бог PV слушать PST.TR.3SG бог ALL тот

тæригъæддинад схæцца æмæ йæ сæххæст
 тæригъæддинад с- хæцца æмæ =йæ с- æххæст
 жалость PV смешанный и =3SG.ENCL.GEN PV полный

кодта
 код -т -а
 делать TR PST.TR.3SG

И Бог услышал, Бог сжалился и выполнил просьбу.

1.10 **Чызджытæ фестадысты цавд дургæ ...**
 чыздж -ытæ фе- стад -ысты цавд дур -т -æ
 девочка PL PV вставать PST.INTR.3PL бить.PTCP.PST камень PL NOM

цавд дуртæ вoт .
 цавд дур -т -æ вoт
 битъ.PTCP.PST камень PL NOM

Девушки превратились в неподвижные камни.

1.11 **Æмæ уæд гъермæ уыцы дуртæ лæууынц тæккæ**
 æмæ уæд гъер -мæ уыцы дур -т -æ лæуу -ынц тæккæ
 и тогда сейчас ALL тот камень PL NOM стоять PRS.3PL как.раз
ссæуыны иу фæзгонд дзы ис æмæ уыцы ран
 ссæуын -ы иу фæзгонд =дзы ис æмæ уыцы ран
 склон INESS один лужайка? =3SG.ENCL.INESS EXST и тот место

И до сих пор эти камни стоят на склоне, там есть лужайка, и в том месте.

1.12 **Уæд гъермæ уыцы хох хуины Чызджыты хох æртæ**
 уæд гъер -мæ уыцы хох хуин -ы чыздж -ыт -ы хох æртæ
 тогда сейчас ALL тот гора зватья PRS.3SG девочка PL GEN гора три
хохы æртæ хойы номыл баззаци уыцы хох
 хох -ы æртæ хо -йы ном -ыл ба- ззад -и уыцы хох
 гора GEN три сестра GEN имя SUPER PV оставаться PST.INTR.3SG тот гора
 С тех пор эта гора называется Девичьей горой, три горы, в честь этих трех сестер зовется эта гора.

Girls' mountain

Чызджыты хох

ĕăĵġətə хох

Девичья гора

Islam Sasiev, Dargavs

Ислам Сасиев, Даргавс

1.1 **Чызджыты хох тынг рæсугъд хох у**
 чыздж -ыт -ы хох тынг рæсугъд хох у
 девочка PL GEN гора очень красивый гора быть.PRS.3SG

Девичья гора — очень красивая гора.

1.2 **Бæрзонд ... ахæм ... фалейы фалæрдыгæй Хъобаны**
 бæрзонд ахæм фале -йы фалæрдыгæй Хъобан -ы
 высокий такой по.ту.сторону INESS с той стороны Кобан GEN
æрдæгæй иу фарс хуины Уæлæгъа , зæгъгæ
 æрдæг -æй иу фарс хуин -ы Уæлæгъа зæгъ -гæ
 половина ABL один сторона зватья PRS.3SG Уалага сказать CONV

Высокая такая, на другой стороне, с другой стороны, со стороны Кобана одна сторона зовётся Уалага, мол.

1.3 **Уым иу нæ фыдæлты фыдæлтæ**
 уым =иу нæ= фыдæл -т -ы фыдæл -т -æ
 DemDist.IN =ITER POSS.1PL= отец PL GEN отец PL NOM
дардтой фос , фыс фос , уым сын
 дард -т -ой фос фыс фос уым =сын
 содержать TR PST.TR.3PL скот овца скот DemDist.IN =3PL.ENCL.DAT

уыдис , **значит** , **йæдтæ** **уæтæртæ** , **æмæ уым**
 уыд -ис значит йæд -т -æ уæтæр -т -æ æмæ уым
 быть PST.INTR.3SG тогда PL NOM кутан PL NOM и DemDist.IN

лæгæтты **йæдты** **хуыссыдысты** **сæхæдæг** .
 лæгæт -т -ы йæд -т -ы хуыссыд -ысты сæхæдæг
 пещера PL INESS тогда PL GEN спать PST.INTR.3PL они.сами

Там предки наших предков держали скотину, овец, там у них были пастбища, сами они ночевали в пещерах там.

1.4 Уым **иу** **бахсæвиуат** **кодтой** , **фос** **иу** **æрæмбырд**
 уым =иу ба- хсæвиуат код -т -ой фос =иу æр- æмбырд
 DemDist.IN =ITER PV ночевка делать TR PST.TR.3PL скот =ITER PV собрание

кодтой , **цæхх сын** **хастой** **уырдаем** , **æмæ**
 код -т -ой цæхх =сын хаст -ой уырдаем æмæ
 делать TR PST.TR.3PL соль =3PL.ENCL.DAT носить PST.TR.3PL туда и

уым ... **æмæ сын** **уæд хæринаг хæссын**
 уым æмæ =сын уæд хæринаг хæсс -ын
 DemDist.IN и =3PL.ENCL.DAT тогда пища носить INF

хъуыди **уырдаем** , **æхсæв уым** **чи зад** ,
 хъуыд -и уырдаем æхсæв уым чи зад -*0
 быть.нужным PST.INTR.3SG туда ночь DemDist.IN кто расти PST.INTR.3SG

уыдонæн
 уыдон -æн
 DemDist.PL DAT

Там они и ночевали, собирали свою скотину, соль несли им туда, и там... и туда им надо бывало нести еду тем, кто там ночевал.

1.5 Æмæ сын **цалдæр** , **æртæ хойы** **хæраегыл** ,
 æмæ =сын цал -дæр æртæ хо -йы хæраг -ыл
 и =3PL.ENCL.DAT сколько INDEF три сестра GEN осел SUPER

се , **фсымæртæн** **уырдаем хастой** **хæринаг** .
 фсымæр -т -æн уырдаем хаст -ой хæринаг
 3PL.ENCL.GEN брат PL DAT туда носить PST.TR.3PL пища

И им четыре сестры, на ослике своим братьям туда носили еду.

1.6 Уыдон **та дзы** **уым** **карстой** **хос** ,
 уыдон =та =дзы уым карст -ой хос
 DemDist.PL.NOM =же =3SG.ENCL.INESS DemDist.IN резать PST.TR.3PL сено

æмæ сæ , **куыддæр тигъмæ** **схæццаæ** **сты** **афтæ**
 æмæ =сæ куыддæр тигъ -мæ с- хæццаæ сты афтæ
 и =3PL.ENCL.GEN как.только гребень ALL PV смешанный быть.PRS.3PL так

тынг тымыгъ æрцахста **æмæ тымыгъ сыстад** ,
 тынг тымыгъ æрц- ахст -а æмæ тымыгъ сы- стад -*0
 очень метель PV ловить PST.TR.3SG и метель PV вставить PST.INTR.3SG

бæстæтæ **хаста** , **хъуамæ сæ** **былæй**
 бæстæ -т -æ хаст -а хъуамæ =сæ был -æй
 местность PL NOM носить PST.TR.3SG нужно =3PL.ENCL.GEN край ABL

раппæрстаид **ахæм тынг тымыгъ уыд** , **æмæ уæд**
 ра- пæрст -айд ахæм тынг тымыгъ уыд æмæ уæд
 PV бросать CNTRF.3SG такой очень метель быть и тогда

фæтарстысты , **мæлæтæй** , **хæрæг дæр** **размæ** **нал**
 фæ- тарст -ысты мæлæт -æй хæрæг =дæр раз -мæ нал
 PV бояться PST.INTR.3PL смерть ABL осел =PTCL перед ALL больше.не

цыди , **семæ** **къæбыла дæр** **уыди**
 цыд -и семæ къæбыла =дæр уыд -и
 ийти PST.INTR.3SG 3PL.COMIT шенок =PTCL быть PST.INTR.3SG

Они там косили сено, и когда они дошли до угла, их поймала сильная метель, поднялась метель, занесла все вокруг, должна была их сбросить с обрыва, такая была сильная метель, они испугались смерти, и ослик не шел вперед, с ними еще собачка была.

1.7 **Æмæ уæд хистæр ыскуывта** : « **Хуыцæутты Хуыцау !**
 æмæ уæд хистæр ыс- куывт -а Хуыцæу -тт -ы Хуыцау
 и тогда старший PV молиться PST.TR.3SG бог PL GEN бог

И тогда старшая взмолилась: «О, Бог богов!..»

1.8 **кæд нæ сафыс уæд нæ ам**
 кæд =нæ саф -ыс уæд =нæ ам
 если =1PL.ENCL.GEN губить PRS.2SG тогда =1PL.ENCL.GEN DemProx.IN

цавд дуртæ фæлтау фестын кæ æмæ
 цавд дур -т -æ фæлтау фе- ст -ын кæ æмæ
 бить.PTCP.PST камень PL NOM лучше PV вставать INF делать.IMP.2SG и

нæ былæй ма аппарут » зæгъгæ
 =нæ был -æй ма а- ппар -ут зæгъ -гæ
 =1PL.ENCL.GEN край ABL NEG PV бросать PRS.2PL сказать CONV

...если мы должны умереть, пусть мы превратимся в неподвижные камни, но не бросай нас в пропасть»

1.9 **Æмæ йæ Хуыцау æрыхъуыста** , **Хуыцаумæ уыцы**
 æмæ =йæ Хуыцау æры- хъуыст -а Хуыцау -мæ уыцы
 и =3SG.ENCL.GEN бог PV слушать PST.TR.3SG бог ALL тот

тæригъæддзинад схæццæ æмæ йæ сæххæст
 тæригъæддзинад с- хæццæ æмæ =йæ с- æххæст
 жалость PV смешанный и =3SG.ENCL.GEN PV полный

кодта

код -т -а
 делать TR PST.TR.3SG

И Бог услышал, Бог сжалился и выполнил просьбу.

1.10 **Чызджытæ фестадысты цавд дуртæ** ...
 чыздж -ытæ фе- стад -ысты цавд дур -т -æ
 девочка PL PV вставать PST.INTR.3PL бить.PTCP.PST камень PL NOM

цавд дуртæ вот
 цавд дур -т -æ вот
 бить.PTCP.PST камень PL NOM

Девушки превратились в неподвижные камни.

1.11 **Æмæ уæд гъермæ уыцы дуртæ лæууынц тæккæ**
 æмæ уæд гъер -мæ уыцы дур -т -æ лæуу -ынц тæккæ
 и тогда сейчас ALL тот камень PL NOM стоять PRS.3PL как.раз

ссæуыны иу фæзгонд дзы ис æмæ уыцы ран
 ссæуын -ы иу фæзгонд =дзы ис æмæ уыцы ран
 склон INESS один лужайка? =3SG.ENCL.INESS EXST и тот место

И до сих пор эти камни стоят на склоне, там есть лужайка, и в том месте.

1.12 Уæд гьермаæ уыцы хох хуины Чызджыты хох , æртæ
уæд гьер -мæ уыцы хох хуин -ы чыздж -ыт -ы хох æртæ
тогда сейчас ALL тот гора зваться PRS.3SG девочка PL GEN гора три
хохы , **æртæ хойы** **номыл** **баззаци** **уыцы хох** .
хох -ы æртæ хо -йы ном -ыл ба- ззад -и уыцы хох
гора GEN три сестра GEN имя SUPER PV оставаться PST.INTR.3SG тот гора
С тех пор эта гора называется Девичьей горой, три горы, в честь этих трех сестер зовется эта гора.